

למידה והוראה מקדמות תעסוקה

תקווה ישראלית באקדמיה ותכניות ההתמחות של אלומה

ספטמבר 2020 | אלול תש"ף

השכלה גבוהה כזירה של פיתוח ידע באמצעות מחקר והוראה, נדרשת לעדכן ולדייק באופן תמידי את דפוסי עבודתה על-מנת להבטיח את היותה עוגן רלוונטי ומשמעותי בעבור השדה והחברה בתוכה היא פועלת.

הניסיון לקדם רצף מקדם ומפרה בין אקדמיה לבין תעסוקה מעסיק הן את מערכת ההשכלה הגבוהה והן את שוק העבודה. תקווה ישראלית באקדמיה וארגון אלומה המוביל בעשור האחרון מגוון תכניות התמחות שהמרכזית שבהן היא המיזם המשותף עם מל"ג ות"ת ללמידה משלבת התנסות, פועלות שתיהן בתוך רצף זה.

מסמך זה נכתב במשותף על-ידי צוות תקווה ישראלית באקדמיה, צוות תחום ההתמחויות באלומה וחברי סגל המלמדים קורסים הכוללים מרכיבי התנסות מקצועית. מטרתו לשמש השראה לחברי סגל המעוניינים להעשיר את הקורסים שלהם בממשקים עם שדה העבודה ולתת לסטודנטים שלהם ערך מוסף בכל הקשור לעולם העבודה.

המסמך מרכז רשימת כישורים (או מיומנויות, בשפה השגורה בעולם העבודה) שזוהו כנחוצים ביותר לעולם העבודה הנוכחי המשתנה, והצעות לפרקטיקות הוראה שמתכתבות עם כישורים אלה. ההצעות לפרקטיקות הן תוצר משותף של דיונים עם חברי סגל המלמדים קורסים שכוללים מרכיבי התנסות מקצועית. הנחת היסוד היא שלמרכיבים אלה פוטנציאל לקדם את המטרות האקדמיות של הקורסים ובכללם הבטחת למידה משמעותית ורלוונטית, פיתוח סקרנות אינטלקטואלית, עידוד חשיבה ביקורתית ועוד.

בין מיומנויות נדרשות בשוק העבודה לבין כישורים מוערכים בהשכלה גבוהה

בעולם העבודה מרבים לעסוק במיומנויות הנדרשות לשוק העבודה המתחדש.

בחלק זה, ובהסתמך על מספר סקרים ועבודות של ארגונים הפועלים בתחום, אנו מציעים 12 מיומנויות או כישורים משמעותיים להשתלבות במשרות התחלתיות המחייבות רקע אקדמי. רבות מהמיומנויות הן כאלו שסטודנטים נחשפים אליהם בכל תהליך למידה אקדמית. מיסגור ותיווך שלהן עשוי לסייע לסטודנטים להבין את התרומה של החוויה האקדמית להשתלבות בעולם העבודה.

מיומנויות בין אישיות

כוללות את היכולת לתקשר עם עמיתים ולבסס יחסי אמון עם אנשים שונים איתם נמצאים בקשרי עבודה.

1. בינה רגשית וחברתית

היכולת להיות מודע לרגשות, להביע אותם ולשלוט בהם, כמו גם להיות מודע לרגשותיהם של אחרים, ולשתף פעולה תוך אמפתיה הקשבה ויצירת יחסי אמון.

2. עבודת צוות

היכולת לעבוד בשיתוף פעולה עם אחרים בארגון ומחוצה לו, תוך מתן אמון, הקשבה, בקשת עזרה ומתן עזרה, אחריות משותפת, קבלת נקודות החוזק והחולשה של אחרים, פתרון קונפליקטים ומתן וקבלת ביקורת בונה.

מיומנויות פיתוח אישי

כוללות את היכולת לפתח ולהביא לידי ביטוי יכולות אישיות, להציב יעדים חדשים ולהשיג אותם בדרך יעילה יותר, ולהסתגל לשינויים הרבים הפוקדים את עולם העבודה.

3. יצירתיות

היכולת למצוא דרכים חדשניות ולא שגרתיות לפתרון בעיות ומשימות. התבוננות תהליכית רחבה ומקורית תוך הפקת דעיונות מורכבים ושימושיים.

4. גמישות מחשבתי, סתגלנות

היכולת לאמץ את השינוי בגישה חיובית, במקצועיות ובפתיחות, להסתגל למגוון מצבים גם במצב של אי וודאות, ולהבין ולהעריך נקודות מבט שונות ומנוגדות.

5. כושר שיכנוע, תקשורת בכתב ובע"פ ושיווק עצמי

היכולת להעביר רעיונות בצורה אפקטיבית ולשכנע עמיתים ובעלי עניין באופן פרונטלי ובמדיות שונות. יצירת נטוורקינג והצגת חוזקות אישיות.

6. למידה עצמאית

היכולת ללמוד לאורך זמן באופן עצמאי תוך הפעלת חשיבה ביקורתית, במקביל ללמידה במסגרות פורמליות (LLL - Lifelong Learning), ולהכיר דיסציפלינות נוספות משלימות כדי להרחיב את הראיה הכוללת.

7. חשיבה ביקורתית

היכולת לבחון ולשפוט עובדות ודעות מסוימות באופן אובייקטיבי ולהחליט בהתאם למה להאמין ואיך לפעול.

8. יוזמתיות, פרואקטיביות

היכולת לשאול שאלות, להציע הצעות, לאמץ רעיונות חדשים, להוביל, להתנסות ולקחת אחריות.

מיומנויות ארגוניות

כוללות את ההתנהלות סביב משימות ובעיות בסביבה הארגונית.

9. מסוגלות בסביבה מגוונת

היכולת לעבוד בשיתוף פעולה בסביבה מגוונת, ביעילות תוך קבלה וסובלנות להבדלים בגזע, תרבות, שפה, גיל, מין, נטייה מינית, אמונות פוליטיות או דתיות וכדומה.

10. ניהול זמן ותיעדוף משימות

היכולת לתכנן ולנהל זמן ביעילות, באמצעות הבחנה בין עיקר לטפל והסרת הסחות דעת. בנוסף, היכולת לנהל מספר משימות במקביל.

11. אוריינות דיגיטלית במדיות חדשות

היכולת לחפש מידע, ליצור תוכן, לתקשר ולהתקשר, להסיק מסקנות, ולפתור בעיות במדיות חדשות הן בהקשרים מקצועיים והן בחברתיים.

12. פתרון בעיות מורכבות וקבלת החלטות

היכולת להוביל תהליך של מענה על צורך: שאילת שאלות, בחינת ראיות תוך חשיבה ביקורתית, ניתוח פתרונות ובחינת המענה ההולם.

פרקטיקות הוראה ולמידה מקדמות תעסוקה

תוכניות לימוד מקדמות תעסוקה מחייבות התייחסות לסוגי הקורסים המוצעים בתוך תכנית הלימודים הכוללת, לקיומם של מענים נלווים לתכניות הלימוד אך מחוץ לקוריקולום התומכים בשילוב בתעסוקה, למבנה תכנית הלימודים (הסילבוס) הספציפית של כל קורס על רציונל הקורס ועל מקורות המידע עליו נסמך, ולבסוף, לפרקטיקות ההוראה ועידוד הלמידה בתוך הקורס.

חלק זה מתמקד בפרקטיקות ההוראה שניתנות להטמעה בכל סוג של קורס - בין אם הוא קורס משלב התנסות מקצועית ובין אם לא. לצד כל פרקטיקה, מוצע הקישור שלה למיומנויות נדרשות בשוק העבודה.

1. למידה מבוססת פרויקטים

למידה באמצעות עבודה על תוצר (פיזי או אקטיבי) בעל משמעות מעשית, ובליויזי והכוונה אקדמיים. שלבי הלמידה:

שאלה/משימה הקשורה לתחום הלימוד	א	טיטוטת תוצר וקבלת משוב	ה
בחירת תוצר מתאים	ב	הצגת התוצר	ו
בניית לוח זמנים לפרויקט	ג	רפלקציה אישית וקבוצתית	ז
ביצוע מחקר	ד		

2. למידת חקר

חקירת כלים, פרויקטים, תיאוריה, מחקרי מקרה או כל תוכן אחר הקשור לסילבוס והצגת ממצאי החקירה בכיתה. הלמידה יכולה להתבצע בקבוצה או ביחידים. היא יכולה לכלול "עוגנים" אקדמיים ו/או מעשיים להתנעת התהליך. לאחר ההצגה בכיתה, ניתן לבצע משוב עמיתים על התוכן, מתודת ההעברה ואופן ההצגה.

3. למידת עמיתים

למידת עמיתים משותפת המתמקדת בבעיות רלוונטיות לנושא הנלמד. הלמידה מאפשרת דיאלוג פתוח והעלאת אתגרים, מסייעת בהמשגת המחשבות, התחושות והדעות ביחס לנושא הנלמד. כל סטודנט תורם ונתרם מהלמידה. מודלים אפשריים של למידת עמיתים:

העלאת דעיונות	א	למידה מהתנסויות של עמיתים	ד
סיעור מוחות	ב	מתן מטלה לביצוע	ה
ניתוח תוצרים או תיאורי מקרה	ג		

4. הערכת עמיתים (Peer Review)

הערכה הדדית של תוצרי למידה. ההערכה יכולה להתבצע בכתב או בעל-פה. היא מסייעת להבנת הנושא הנלמד, לחידוד טענות ולביסוס היכולת להעניק ביקורת בונה ומקדמת. ניתן להכין מחוון להערכה עם מדדים מוגדרים התואמים את הדרישות שהוצגו לביצוע המשימה.

5. משימות שטח/היכרות עם שוק העבודה

משימות שמטרתן לחשוף את הסטודנטים לשוק העבודה ולייצר הזדמנות ללמידה הדדית מהמעבדה האקדמית אל המציאות המקצועית. משימות אפשריות:

א קורסים משלבי התנסות בהם הלמידה בכיתה מלווה בהתנסות מקצועית מתמשכת.

ב מפגש עם אנשים משדה העשייה הרלוונטי: מפגשי-אורח עם אנשים משדה העשייה הרלוונטי. במפגש, ניתן להציע לאורחים להציג אתגרי מקצועי איתו מתמודדים הארגונים שלהם. הסטודנטים ידרשו לנתח את האתגר לאור החומר הנלמד בכיתה, להציע חלופות לפתרון ומדדים להערכה בין החלופות, ולבסוף, לתת המלצה לפתרון הטוב ביותר.

ג סיורים מקצועיים: סיור משותף למקומות עבודה רלוונטיים לתחום הלימוד ו/או מטלה של סיור עצמי / קבוצתי. הסטודנטים יקבלו מחוון לסיור ויצטרכו ללמוד על המקום בהתאם לסוגיות בהן עוסק הקורס.

6. מטלות

א תכנית עבודה: הכנת תכנית עבודה קטנה ותחומה בזמן בעבור לקוח אמיתי, עם ליווי אקדמי

ב סקר שוק / מיפוי השדה: מטלת סקירה שמחייבת מיפוי של השדה ושל השחקנים הפועלים בו, שיחות עם מומחי תוכן, היכרות עם פלטפורמות המידע של השדה וכדומה.

ג יום בעבודה: איתור המרואיין באמצעות קשרים, רשתות חברתיות וכדו', ליווי האדם ליום עבודה, שיחה רפלקטיבית עם האדם בסוף יום העבודה וכתובת מטלה רפלקטיבית שמסכמת את החוויה.

ד הצגה עצמית: מטלת הצגה עצמית בכתב או בעל-פה ("נאום המעלית") מוגבלת במספר מילים ו/או בזמן.

ה ניהול זמן: מתן משימות מורכבות תחומות בזמן. על הסטודנט להציג אבני דרך למשימה (מתי יוגש כל שלב), לקבל עליהם אישור ולעמוד בזמנים שהתווה.

מחונן לחיבור בין מיומנויות לבין פרקטיקות ההוראה

1. בינה רגשית וחברתית

כיצד ניתן לשלב בקורס הזדמנויות לשיח, לרפלקציה, לביקורת עמיתים וכדומה?

2. עבודת צוות

כיצד ניתן לשלב בקורס הזדמנויות לעבודת צוות?

3. יצירתיות

כיצד הקורס מתווך לסטודנטים את הקשר בין חידושים מחקריים לבין יצירתיות? האם המטלות הניתנות בקורס מעודדות חשיבה יצירתית?

4. כושר שכנוע, תקשורת בכתב ובעל-פה ושיווק עצמי

כיצד ניתן לשלב בקורס הזדמנויות להצגה עצמית, להבעת עמדה בכתב ובעל-פה, לשכנוע במסרים ולתיקשור הלמידה המתרחשת בקורס אל רשתות רלוונטיות רחבות יותר (מצגות? מאמרי דעה? קמפיין רשת?)?

5. למידה עצמאית

מהם מרכיבי הקורס המתמקדים בלמידה קבוצתית ומהם המרכיבים המתמקדים בלמידה אישית? כיצד שני סוגי הלמידה מצויים באינטראקציה אחד עם השני ומחמיאים אחד לשני?

6. יוזמתיות ופרו-אקטיביות

כיצד ניתן להטמיע בתוך מטלות הקורס מרכיבים שיחייבו את הסטודנטים ליזום ולא רק להגיב למטלה (בחירת הנושא, זיהוי אתגר וכדומה)?

7. מסוגלות בסביבה מגוונת

כיצד הקורס פועל לחשוף את הסטודנטים לנקודות מבט מגוונות, לזהות מגוון כמקור לידע חדש, ולפתח את הייחודיות של כל סטודנט כמשאב לעבודה בסביבה מגוונת?

8. ניהול זמן ותיעדוף משימות

כיצד ניתן להטמיע מיומנויות של ניהול זמן ותיעדוף בין משימות בתוך הקורס? האם ניתן לחשוב על מטלות הקורס כעבודה אחת מתמשכת לאורך הקורס עם תחנות ביניים של הצגה, של דיווח וכו'?

9. אוריינות דיגיטלית

מהם הכלים הטכנולוגיים בהם נעשה שימוש כחלק מתהליכי ההוראה והלמידה? האם ניתן להעשיר את השימוש בכלים שכאלה?

10. פתרון בעיות מורכבות וקבלת החלטות

כיצד ניתן לנסח מטלות כמשימה מורכבת וכיצד ניתן לייצר אבני דרך להתמודדות עם אתגרים גדולים?

מקורות:

סקר לינקדאין - The Soft Skills Companies Need Most in 2020

מודל I PRO Skills - ג'וינט ישראל, תבת

רשימת The 10 Vital Skills You Will Need For The Future Of Work שפורסמה ב-Forbes.

ד"ר Future Work Skills 2020 של המכון לחקר העתיד - Institute for the Future for the University of Phoenix Research Institute